

Министерство за животна средина и
просторно планирање

*Empowered lives.
Resilient nations.*

НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ:
**ПОДГОТОВКА НА ПРАВНИ ОДРЕДБИ ЗА ИНВЕНТАР НА
СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ**

д-р Билјана Пулеска

Скопје, Декември 2012

СОДРЖИНА :

РЕЗИМЕ.....	3
ЦЕЛИ.....	3
1) РЕФЕРЕНТНИ ДОКУМЕНТИ ЗА СИСТЕМОТ НА СОБИРАЊЕ, УПРАВУВАЊЕ, ПРОЦЕНКА И ИЗВЕСТУВАЊЕ НА ПОДАТОЦИТЕ ЗА ЕМИСИИ НА СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ ВО АТМОСФЕРАТА	5
2) АКТУЕЛЕН СИСТЕМ ЗА ПРИБИРАЊЕ ПОДАТОЦИ ЗА ПОТРЕБИТЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ КОМУНИКАЦИИ.....	5
3) ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА РЕЛЕВАНТНОТО ЗАКОНОДАВСТВО И СИСТЕМОТ НА ПРИБИРАЊЕ НА ПОДАТОЦИ ЗА ПОДГОТОВКА НА НАЦИОНАЛЕН ИНВЕНТАР НА СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ	6
а. ПРАВЕН ОСНОВ ЗА СИСТЕМ ПРИБИРАЊЕ И УПРАВУВАЊЕ СО ПОДАТОЦИ.....	7
4) ЗАКЛУЧОК.....	8
5) АДЕКВАТЕН ЗАКОН ЗА ИНТЕГРИРАЊЕ НА ПРАВНИОТ ОСНОВ.....	9
6) КОРЕКТИВНИ МЕРКИ.....	12
Прилог I. Нацрт измени и дополнувања на Законот за животна средина – создавање на правен основ	14
Прилог II. Нацрт одлука на Влада на Република Македонија за утврдување Листа на субјекти кои поседуваат податоци за антропогени емисии на стакленички гасови во атмосферата и податоците кои ги поседуваат –	16
Прилог III. Нацрт одредби – Уредба за инвентаризација	19

РЕЗИМЕ

УНДП и Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) го спроведуваат проектот "Трет национален извештај до Конвенцијата на Обединети Нации за Климатски Промени". Главната цел на проектот е да се зајакне базата на податоци, аналитичкиот и институционалниот капацитет на клучните национални институции, интеграција на приоритетите на земјата утврдени во развојни документи за климатските промени и релевантните секторски развојни и стратешки документи, преку обезбедување на финансиска и техничка поддршка за подготовка на Третата Национална Комуникација (ТНК) кон Рамковната Конвенција на Обединетите нации за климатски промени (UNFCCC).

Во текот на подготовката на Инвентарот на стакленички гасови, како дел од активностите на Проектот, се појави потреба за воспоставување на систем за собирање на релевантни податоци кои не се достапни во моментот и како и потреба од утврдување на начинот на кој во иднина ќе се управува со податоците од системот.

Со поддршка од Националниот комитет за климатски промени, беа предложени институционални аранжмани поврзани со пописот/инвентаризацијата на клучните податоци и информации, верификација на релевантните податоци, проток на податоци и поделба на улогите и одговорностите на надлежните институции одговорни за собирање и доставување на официјалните податоци (дадени во Прилог 1 на овој документ).

ЦЕЛИ

Главната цел на оваа активност е да се развие соодветна правна рамка преку подготовка на нацрт пропис за измена на постојното законодавство со цел да се олесни достапноста до податоците за подготовка на идните национални инвентари. Нацрт правната рамка треба да придонесе за правно формализирање и институционализирање на процесот на подготовка на инвентари. Непосредната цел на активноста е:

- да се идентификува статусот на постојното законодавство за собирање на податоци за емисии на стакленички гасови и управување со системот,
- идентификација на правните празнини,
- да се идентификува постоен пропис во кој ќе се предложат измени и дополнување за постигнување на целта и фактичка подготовка на нацрт правила за воспоставување на систем за инвентаризација на емисиите на стакленички гасови во атмосферата од територија на Република Македонија, начин и постапка за собирање на податоците и управување со системот и институционални аранжмани,
- да предложи релевантни корективни мерки во однос на формулацијата на политиките и координација во рамките на постоечката правна рамка поврзани со собирање и управување на податоците за емисиите на стакленички гасови;
- да предложи решенија преку кои ќе се обезбеди одржливо собирање на податоци и управување со нив, во насока на создавање на идни Национални инвентари кои ќе содржат податоци со повисок квалитет и точност.

Треба да се забележи дека подготовката на Инвентар на емисии на стакленички гасови е условена од достапноста на различни и голем број податоци кои, по основ на посебните закони ги прибираат и поседуваат различни субјекти, такашто системот не подразбира концентрација на податоците во една надлежна институција.

Овој документ и предлог правилата дадени во негов прилог немаат за цел да утврдат методологија за подготовка на Инвентар, туку да предложат правен основ за етаблирање на систем и идентификување на релевантните органи за собирање и доставување на податоци и управување со базата, која за потребите на овој документ понатаму во текстот се нарекува гласно „Систем за инвентаризација на емисии на стакленички гасови“.

Конечно, предлозите содржани во документот се конципирани во одговор на барањата за подготовка на Национална Комуникација кон Конвенцијата на Обединетите нации за климатски промени.

Контекстот на предлозите дадени за етаблирање на правна рамка би имале друга концептуална рамка, доколку истите се комбинираат со барањата за воспоставување на информативен систем за климатски промени кои произлегуваат правната рамка на Европска Унија.

Оттаму, предложените решенија можат да бидат целосно интегрирани во текстот и при подготовката на нацртот на Законот за Климатски промени чија подготовка е планирана во рамки на ИПА компонента 1 проектот 2012- 2013 година и нема да ја изгубат правната важност и истите ќе останат во сила се до донесување на нови согласно новиот Закон за климатски промени. Сепак, во случај на транспозиција на правото на ЕУ, предложениот систем за инвентаризација ќе треба да се надополни со податоците за регистри на инсталации и активности и податоците кои ги доставуваат правните и физичките лица кои вршат емисии.

1) РЕФЕРЕНТНИ ДОКУМЕНТИ ЗА СИСТЕМОТ НА СОБИРАЊЕ, УПРАВУВАЊЕ, ПРОЦЕНКА И ИЗВЕСТУВАЊЕ НА ПОДАТОЦИТЕ ЗА ЕМИСИИ НА СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ ВО АТМОСФЕРАТА

Рамковната конвенција на ОН за Климатски промени става обврска за доставување национални извештаи до Конференцијата на страните, како контролен механизам за степенот на имплементација на обврските на државата кои произлегуваат од инструментот. Подготовката на извештајот, како и националниот инвентар на емисии на стакленичките гасови се врши согласно рамковните правила за стандардизирана форма на извештаите и во кои се содржани детални информации за Националните инвентари, вклучително и систем на мерење, систем за собирање на податоци, методологија за проценка, известување и управување со системот на податоци¹. Официјални податоците за емисиите на стакленичките гасови определени со Конвенцијата, по извори и понори, се доставуваат за шест сектори дефинирани од Меѓаѓнародниот панел за климатски промени². Република Македонија има обврска да известува како не – Анекс страна³.

2) АКТУЕЛЕН СИСТЕМ ЗА ПРИБИРАЊЕ ПОДАТОЦИ ЗА ПОТРЕБИТЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ КОМУНИКАЦИИ

Процесот на подготовка на двете национални комуникации доставени до UNFCCC, се вршеше преку проектно ориентирана централизирана структура во чија работа се инволвирани следните субјекти:

- Министерството за животна средина и просторно планирање како одговорна институција за супеврисија на процесот на подготовка на Националниот инвентар на стакленички гасови и за известување надвор од државните граници;
- Истражувачкиот Центар за енергетика, информатика и материјали при Македонската Академија за науките и уметностите, како национален лидер на тимот за подготовка на националниот инвентар со задача: да го одржува инвентарот, да имплементира елементи на добра практика како анализа на клучните извори, управување со несигурност, постапките за проценка на квалитет и обезбедување квалитет (QA/QC), документирање и архивирање, известување до МЖСПП за емисиите, да координира и да врши надзор над работата на секторските експерти;

¹ IPCC Good Practice Guidance and Uncertainty Management in National Greenhouse Gas Inventories (2000) and Good Practice Guidance on Land Use, Land Use Change and Forestry (2003). специфични методологии за земјата консистентни со IPCC упатствата.

² Антропогени емисии на стакленички гасови во атмосферата кои се резултат на користење на енергија и екстракција на фосилни горива, индустриски процеси, употреба на растворувачи и други производи, отпад, земјоделство и употреба на земјиште, промена на употреба на земјиштето и шумарство (LULUCF).

³ Во подготовка е трета национална комуникација за периодот 2003–2009. При подготовката се користат 1996 Ревидирани IPCC патства за Националниот инвентар на стакленички гасови и ажурираната верзија 1.3.2 на 1996 IPCC Софтвер за Националниот инвентар на стакленички гасови.

- Внесувач, одговорен за идентификација/верификација на изворите на податоци, внесување и документирање на внесените податоци, и
- Прегледувач, одговорен за проверка и валидација на внесените податоци и проценката на емисиите.

Во рамките на ТНЦ се направени неколку промени со цел да се обезбеди одржливост на процесот на подготовка и одржување на база (инвентар) за национални емисии на стакленички гасови. Една од нив е воспоставување на нов институционален систем за подготовка на инвентарот на стакленички гасови: примени се тројца консултанти кои со поддршка од МАНУ го дополнија Инвентарот за периодот 2003-2009 година.

Основната обврска за собирање на податоци е ситуирана кај МЖСПП, кое за таа цел соработува со повеќе релевантни органи на државната управа: Државен завод за статистика, Министерството за економија, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и Министерството за внатрешни работи. Подобрувањето на институционалната соработка за размена на податоци релевантни за инвентаризацијата се смета за клучно прашање преку кое ќе се овозможи лесно и успешно подготвување на Инвентарот на стакленички гасови.

3) ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА РЕЛЕВАНТНОТО ЗАКОНОДАВСТВО И СИСТЕМОТ НА ПРИБИРАЊЕ НА ПОДАТОЦИ ЗА ПОДГОТОВКА НА НАЦИОНАЛЕН ИНВЕНТАР НА СТАКЛЕНИЧКИ ГАСОВИ

Овој дел има за цел да ги идентификува и накратко образложи законите релевантните за институционализирање на системот за прибирање и управување со податоци релевантни за подготовка на GHG Инвентари. За идентификација релевантна е содржината на GHG инвентарите, односно се поаѓа од секторските закони и правата и обврските за прибирање на податоците за антропогени емисии на стакленички гасови во атмосферата кои се резултат на користење на енергија и екстракција на фосилни горива, индустриски процеси, употреба на растворувачи и други производи, отпад, земјоделство употреба на земјиште, промена на употреба на земјиштето и шумарство.

По основ на утврдените правни празнини или недостатоци на одредбите релевантни за одржлив систем на инвентаризација во овој дел од документот, во следното поглавје се идентификуваат можните решенија за правен основ и се предлага најадекватниот пропис, во кој такви одредби е најсоодветно да се инкорпорираат. Истотака, во поглавјето накратко се врши проценка на карактеристиките на информативниот систем за климатски промени, особено во контекст на институционалните и правните прашања поврзани со инвентаризацијата на клучните податоци и информации, верификација на податоците и телата, протокот на податоци, поделбата на надлежностите итн. Во овој дел се наведуваат и карактеристиките на постојниот информативен систем, со индикација за субјектите кои поседуваат релевантни податоци.

а. ПРАВЕН ОСНОВ ЗА СИСТЕМ ПРИБИРАЊЕ И УПРАВУВАЊЕ СО ПОДАТОЦИ

Основен правен инструмент за регулирање сите прашањата поврзани со климатските промени е Законот за животна средина⁴. Законот ги утврдува принципите и хоризонталните постапки за управување со животна средина и упатува на специјални закони за регулирање на поединечните медиуми односно области на животна средина⁵. Релевантните одредби се содржани во поглавјето за *Одржлив развој и глобални прашања од областа на животната средина*, каде што се воспоставува национален систем за стабилизација на концентрациите на стакленички гасови во атмосферата. Во членот 187 се предвидува подготовка на Национален план за ублажување на климатски промени како надлежност на Министерството за животна средина и просторно планирање и се утврдува негова минимум содржина, меѓу која и Националниот Инвентар на емисии на стакленички гасови, но и тела и институции и правни и физички лица надлежни за имплементација на националниот план. Досега планот од членот 187 не е донесен во пракса, иако неговата содржина се исцрпува со подготовката на двете Национални комуникации кон Конвенцијата на ООН за Климатски промени.

Во иницијалната верзија на законот се предвидуваше правен основ за усвојување на подзаконски акти со кои се пропишува методологијата и поблиската содржина на Планот, како и условите и начинот и постапката за подготовка на Инвентар на емисиите на стакленичките гасови. Актите не се донесени, а во меѓувреме со измените и дополнувањата на законот, двете релевантни одредби кои се однесуваат на институционализација на систем за доставувањето и управувањето со податоците релевантни за подготовка на Инвентар, се избришани. Наместо правниот основ, додадени се референци дека надлежниот орган го подготвува Планот/Инвентарот согласно релевантните документи прифатени на ниво на Конвенцијата, што се однесува на методологиите, упатствата и прирачниците за добра пракса на Меѓународниот панел за климатски промени (IPCC). Важна е забелешката дека, наведените рамковни правила не содржат правно релевантни и задолжителни правила и детали за базата на податоци, туку самоизвршни правила кои се однесуваат на методологијата на изготвување и проценка на емисии.

Следно релевантно поглавје од Законот во контекст на институционализација системот за инвентаризација на стакленичките гасови е поглавјето за Информативен систем за животна средина каде Министерството, поточно Македонскиот Информативен Центар за Животна Средина се назначува како надлежна организациона единица во МЖСПП (МИЦЖС). Во надлежност на МИЦЖС е прибирањето, обработката и презентацијата на официјалните податоци за состојбата со областите и медиумите на животна средина.

По основ на контролниот механизам за интегрирано спречување и контрола на загадување утврден во посебна глава на Законот, Министерството, преку Управата за животна средина – одделение за ИСКЗ, добива и податоци за индустриските постројки како и за технолошкиот процес користење на материјали и енергија кои се применуваат во процесот на индустриските

⁴Сл весник на РМ .53/05; и измени и дополнувања 81/05; 24/07; 159/08, 83/09; 48/10 ; 124/10; 51/11.

⁵ Посебен закон за климатски промени не посочи согласно позитивното право.

постројки, и емисии согласно програмата за интересен мониторинг. Во оваа смисла, Законот наметнува обврска секоја инсталација во која се одвиваат позначајни технолошки процеси да добие Дозволи за усогласување со оперативен план односно интегрирани еколошки дозволи. Во дозволите соодветно треба да се уреди начинот на следење на емисиите и начинот на доставување на информациите до МЖСПП. Уште позначајно е што во овие дозволи треба да се утврдат и висината на емисиите што можат да се испуштаат во животната средина. Воедно, Правилникот за супстанции за кои задолжително се пропишуваат граничните вредности на емисија во А-интегрираната еколошка дозвола, ги припишува како задолжителни 6-те стакленички гасови кои треба да бидат утврдени во дозволата доколку инсталацијата ги емитува.

И други релевантни закони содржат постапки за прибирање податоци за релевантните сектори и подсектори: Законот за просторно и урбанистичко планирање- по основ на кој МЖСПП има пристап до податоците за спроведување на Просторниот план на Република Македонија; Законот за енергетика, по основ на кој Министерството за економија и Агенцијата за Енергетика на Република Македонија прибираат податоци за релевантни за емисии на стакленички гасови во секторот енергетика и потрошувачката на енергија и енергетска ефикасност и примена на обновливи извори на енергија; Законот за отпад, по основ на кој МЖСПП прибира податоци за количините на генериран отпад за секој вид поединечно и начинот на управување со отпадот; Закон за амбиентен воздух – по основ на кој МЖСПП има пристап до податоци за емисиите во амбиентен воздух од стационарните извори и податоци од дневникот на емисии релевантни за емисиите за индустриски процеси; Законот за возила- кој е основ за воспоставување на системот за годишна регистрација на возила по основ на кои Министерството за внатрешни работи има пристап до податоци за број и вид на регистрирано возило и еколошкиот стандард на моторот; Закон за води – по основ на кој МЖСПП прибира податоци за хидролошката состојба и третманот на урбани отпадни води. Законите за шумите, за земјоделско земјиште, за пасишта, за сточарство по основ на кои Министерството за земјоделство шумарство и водостопанство прибира податоци за земјоделско земјиште, односно управување со шумите, пасиштата и добитокот. Согласно Законот за хидрометеоролошки работи, Управата за хидрометеоролошки работи раководи со податоците за хидро-метеоролошкиот систем на државата.

По основ на Законот за статистика, Државниот Завод за Статистика прибира податоци по основ на Програма, во која има овластување да утврди извештајни единици и податоци кои од нив ги добива.

4) ЗАКЛУЧОК

Може да се потврди дека во позитивното право постојат правни основи за прибирање на релевантни секторски податоци за инвентаризација на стакленички гасови со утврдена надлежност на органите на државната управа за нивно управување, и истите се дефинирани како независни и единствено релевантни за потребите на секторската политика. Меѓутоа, согласно законските текстови, повеќе органи прибираат по различен основ исти податоци. Консеквентно, неможе јасно да се определи чија база на податоци ќе се смета за официјална база за потребите за инвентаризација на стакленички гасови. Понатаму, низ законските текстови неможе да се најде одредба која директно

создава правен основ за постапка, форма и обрасци за пренос на податоците за емисиите на стакленички гасови до орган надлежен за нивно управување како официјални податоци. Конечно, ниту еден наведените органи не е директно задолжен за водење и управување со официјална база на проверени и верифицирани податоци за емисиите во атмосферата на стакленичките гасови по извори и понори од територија на Република Македонија.

Оттаму, треба да се утврди правен основ кој недвосмислено ќе определи:

- надлежен орган за водење и управување со официјална база на податоци односно ќе се грижи за координација на целокупниот систем за инвентаризација;
- јасна идентификација на изворот на податоци;
- системот за пренос на податоци
- надлежност, начин и постапка за внесување на податоците за активностите и нивните емисиони фактори;
- надлежност, начин и постапка за калкулација на емисиите;
- надлежност, начин и постапка за проценка, проверка и верификација/валидација на внесените податоци, како и за управување со степенот на несигурност на податоците.

5) АДЕКВАТЕН ЗАКОН ЗА ИНТЕГРИРАЊЕ НА ПРАВНИОТ ОСНОВ

Фактот дека подрачјето на климатски промени е мултисекторско по својот карактер, во основа бара и мултисекторски пристап, што подразбира внесување на правен основ во рамковен закон способен да изврши мултисекторска координација. Номотехнички, правата и обврските на правните и физичките лица задолжително се уредуваат со законски текст. Останатите елементи, како на пример, постапки, обрасци и труги технички прашања се препуштаат на подзаконски акти.

Врз основа на претходното, во предвид доаѓаат неколку опции за воспоставување на систем за инвентаризација на емисиите на стакленичките гасови по извори и понори. **Првата опција** е воспоставување на систем во специјален закон за климатски промени. Активност за подготовка на специјален закон е предвидена како среднорочна цел на државата во стратешките документи со кои се утврдуваат приоритетите за апроксимација на законодавството (по основ на проектот за институционално зајакнување во рамки на третата компонента на ИПА). Ова е индикација дека потребно е да помине вообичаен период за подготовка на нацрт на прописот, јавна консултација за одредбите на нацртот, усвојување и донесување на акти за имплементација на специјалниот закон и негова фактичка имплементација. На ваквиот вообичаен период кој е потребен за примена на оваа опција, временски се надополнува и потребата за институционално зајакнување и обука на кадар за управување со база на податоци. Иако опцијата е теоретски најповолна и треба да се има во предвид при подготвување на текстот на законот, истата не соодветствува темпорално со потребата за интервентно етаблирање на систем за инвентаризација на стакленичките гасови.

Друга можна опција за воспоставување на конзистентен систем за инвентаризација е да интервенира во секој релевантен секторски закон поединечно (закон за енергетика, законите од областа на животната средина,

законите од областа на земјоделско земјиште, шумарство, пасишта, добиток), утврдувајќи права и обврски, како и правен основ за начинот, постапките и обрасците по основ на кој надлежниот орган за секторска политика ќе се грижи за прибирање на податоците од најниско ниво во секторот за кој со закон е определена негова изворна надлежност. Секако, на ваков начин, се доаѓа до систем за прибирање на податоци со поголема деталност, точност и одржливост. Од друга страна, постоење на парцијални бази на податоци, без нивна централизирано прибирање, официјализирање и хоризонтална координација се отежнува процесот на проток на информации и управување со податоците.

Оваа опција подразбира интензивен регулаторен (легислативен и институционален) ангажман кој истотака не соодветствува темпорално со потребата за интервентно етаблирање на систем за инвентаризација на стакленичките гасови. За оваа опција треба да се води сметка при подготовката на текстот на специјалниот закон за климатски промени, кој е препорачливо, во своите преодни и завршни одредби да предвиди интервенции во наведените секторските закони.

Трета можна опција е директно интервенирање во текстот на Законот за статистика, поточно, утврдување на надлежност на Републичкиот Завод за статистика за прибирање на податоците од оваа сфера, и за која на годишно ниво, во својата Програма ќе предвиди извор на информации, постапка и обрасци за прибирање податоци, кои по обработката, ќе претставуваат официјална база на релевантни податоци. Иако со оваа опција се овозможува централизирано управување на базата на податоци, нивно адекватно чување и архивирање, сепак, останува нерешено прашањето за надлежност за внесување на податоците за активности и нивните емисиони фактори, калкулација на емисиите, проверка и верификација, валидација на внесените податоци, управување со степенот на несигурност, за кое не е доволно постоење на кадар со специфични статистички компетенции.

Оттаму, во услови на парцијално и секторско регулирање на процесот на прибирање на податоци во позитивното право на Република Македонија и интервентна потреба за етаблирање на систем, а во отсуство на посебен закон за климатски промени со кој ќе се изврши координација помеѓу релевантните секторските политики на општо ниво, **најадекватен закон** за воспоставување на хоризонтална структура и систем на прибирање и управување со податоци е Законот за животна средина. Следните причини одат во прилог на негова селекција како најадекватен закон во кој може да се интегрира правен основ за системот инвентаризација на стакленичките гасови:

- со одредбите на овој закон во моментот на пишување на овој извештај, се воспоставува националниот систем за стабилизација на антропогените емисии на стакленички гасови во атмосферата, такашто одредбите со кои се воспоставува систем за инвентаризација би претставувале логична последица, во насока на подобрување и појаснување на одредбите кои моментално се содржани во релевантното поглавје на законот. Со тоа би се добила нормативна целина, која подоцна многу лесно може како целосен текст да се из земе од законот за животна средина и подоцна да се алоцира во новиот текст на планираниот специјален закон за климатски промени.

- согласно Законот за животна средина веќе е воспоставен државен информативен систем и систем за мониторинг за медиумите и областите на животна средина, така што поголемиот дел од официјалната база на податоци, преносот на податоци, нивната обработка и складирање и презентација како официјални податоци е веќе етаблирана согласно законските одредби на овој закон, но и фактички;
- климатските промени согласно позитивното право на Република Македонија се третираат примарно како прашање од областа на животната средина;
- повеќето „глобални прашања“ како одржлив развој и опустинување се предмет на уредување на законот за животна средина;
- повеќето активности при чие вршење се емитираат стакленички гасови, спаѓаат во областа на управување со животната средина и одредбите на законот за животна средина имаат директно влијание врз нивната контрола (индустриски активности, управување со отпад, управување со отпадни води, квалитет на амбиентниот воздух, природа);
- хоризонталните постапки по кои се врши управување со животната средина се регулирани со овој закон, такашто постои можност постојните механизми да се искористат за прибирање на податоци и управување со истите. Кај Министерството, по основ на Законот за животна средина, е веќе етаблиран систем за прибирање и управување со податоци по основ на системот за спречување и контрола на загадувањето директно од постројките;
- законот е рамка со која се утврдува голем дел од надлежноста на Министерството за животна средина и просторно планирање, кое истовремено согласно позитивното право е надлежно за климатски промени;
- постои досегашна пракса на фактичка активност во областа на климатските промени, базирани на законот за животна средина или одлука на Влада на РМ, од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање како одговорна институција за супевризија на процесот на подготовка на Националниот инвентар на стакленички гасови и за известување надвор од државните граници;
- опцијата соодветствува темпорално со потребата за интервентно етаблирање на систем за инвентаризација на стакленичките гасови;
- таков правен основ постоел во иницијалната верзија на законот пред усвојувањето на измените и дополнувањата на Законот;
- утврдување на правен основ во Законот за животна средина ќе предизвика минималено регулаторно влијание, особено во поглед на трошоци за спроведување. Единствена промена се трошоците за финансирање на алокацијата на кадарот од досегашната проектна структура за подготовка на националната комуникација, во постојана структура во Министерството која е со долгогодишно искуство за инвентаризација на стакленичките гасови. Сите други опции, освен ова влијание би предизвикале и дополнителни трошоци за обука на кадар за примена на упатствата на Меѓународниот панел за климатски

промени и подготовка на инвентар, што во услови на постоење на обучен кадар нема оправдување.

6) КОРЕКТИВНИ МЕРКИ

Интегрирање на правниот основ за воспоставување на систем за инвентаризација на стакленичките гасови во Законот за животна средина е можна преку измена и дополнување на можни 2 поглавја:

1. Поголавјето: *Информативен систем за животна средина*, со што поглавјето би гласело информативен систем за животна средина и клима. Ваквата опција има две подопции:
 - интегрирање на нацрт-членовите од прилог 1 на документот како дополнителни членови, или
 - интегрирање на поединечните ставови во соодветни членови од поглавјето.
2. Поголавјето: *Одржлив развој и глобални прашања од областа на животна средина* и тоа веднаш по членот 188 (*Национален инвентар на антропогени емисии по извори и понори на стакленички гасови*), како нов член 188а и 188б.

Ефектот од промените во било кое од наведените поглавја и опции е идентичен, и претставува прашање на проценка на Министерството каде е посоодветно и номотехнички порационално. На одлуката може да влијае евентуалната интерна алокација на надлежноста за инвентаризација внатре во Министерството, односно во поглавјето за *Информативен Систем* доколку системот на инвентаризација го води Македонскиот информативен центар за животна средина, или во поглавјето за *Одржлив развој и глобални прашања од областа на животната средина*, доколку проектната канцеларија се интегрира во Министерството најмалку на ниво на одделение за клима со надлежности согласно Актот за систематизација и доколку тоа одделение се назначи како надлежно за директна инвентаризација, или водење на процес на подготовка на Инвентарот на емисии на стакленички гасови во атмосферата.

За утврдување на релевантниот извор на официјални податоци за емисијата на стакленичките гасови овде се предлага донесување на одлука на Владата на Република Македонија, заснована на правниот основ од став 5 на предложениот член за измена и дополнување на Законот за животна средина, поточно одлука со која точно се дефинираат надлежните субјекти во Листа на субјекти, кои поседуваат, односно се должни да поседуваат, податоци за антропогени емисии на стакленички гасови во атмосферата по извори и понори за кои имаат законска надлежност. Ваквата корективна мерка се предлага од две причини:

- само Владата може да задолжи орган на државна управа да врши определени активности заради имплементација на закон и е должна да ги координира органите од исто ниво во врска со спроведувањето на одредбите на законот, и
- одлуката е издвоена од предложениот прилогот III. на овој документ, заради можноста некоја идна одлука за промена на надлежноста на орган за прибирање на секторските податоци согласно секторскиот закон, да влијае до степен до кој ќе треба да се интервеира во целиот текст на одредбите од прилог III. Спротивно, координацијата ќе може да

се изврши со едноставна замена на делот од листата во која е наведен субјектот, или податоците за кои е надлежен, без влијание на одредбите предвидени во прилог III од овој документ.

Прилог III содржи одредби со кои се регулира содржината на системот за инвентаризација; содржината, начинот и рокот за доставување на податоците потребни за изготвување и за следење на антропогените емисии на стакленички гасови во атмосферата по извори и понори, начинот, организацијата и постапката за управување со системот за инвентаризација на антропогени емисии на стакленичките гасови по извори и понори, постапка за внесување на податоците за активности и нивните емисиони фактори; релевантни одредби за постапката/начинот за калкулација на емисиите, за проверка и валидација на внесените податоци и за управување со степенот на несигурност.

При подготовка на актите, земени се во предвид препораките на Националниот комитет за климатски промени и заклучоците од работилницата на проектот за подготовка на Третата Национална Комуникација кон Конвенцијата на ОН за климатски промени.

Прилог I. Нацрт измени и дополнувања на Законот за животна средина – создавање на правен основ

Член _____

Национален систем за инвентаризација на емисиите на стакленички гасови

(1) Заради управување со податоците за антропогените емисии на стакленички гасови во атмосферата на територијата на Република Македонија, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина воспоставува, развива, води и координира Национален систем за инвентаризација на емисии на стакленички гасови (во натамошниот текст: систем за инвентаризација).

(2) Работите на системот за инвентаризација од ставот (1) на овој член ги врши органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина – Македонскиот информативен центар за животна средина.

(3) Системот за инвентаризација се воспоставува, развива, води и се координира, на начин што обезбедува база на релевантни податоци заради подготовка на инвентар на стакленички гасови, како и за следење на имплементацијата на документите за климатски промени.

(4) Системот од ставот (1) на овој член опфаќа собирање, обработка, систематизирање, проценка, верификација и обезбедување на квалитет и управување со несигурност, како и чување, искористување, дистрибуција и презентирање на податоци и информации добиени субјекти кои поседуваат податоци за антропогени емисии на стакленички гасови во атмосферата во согласност со став 5 од овој член.

(5) Владата на Република Македонија, по предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, утврдува листа на субјекти кои поседуваат податоци за антропогените емисии на стакленички гасови во атмосферата по извори и понори. Во Листата се определуваат и податоците кои ги поседува секој од наведените субјекти кој има обврска да ги достави до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина. Како интегрален дел на Листата се смета и листата на правни и физички лица и податоците за емисии на стакленички гасови кои тие ги доставуваат определени со решение на Министерот за животна средина и просторно планирање.

(6) Субјектите од ставот (5) на овој член се должни да определат овластено лице кое ќе биде одговорно за внесување, проверка и доставување на податоците.

(7) Субјектите од ставот (5) на овој член се должни бараните податоци за емисии на стакленички гасови да ги достават или да ги направат достапни во форма, содржина, образец и во рок наведен во барањето за доставување на податоците од страна на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(8) Формата, содржината, начинот на водење и одржување на системот за инвентаризација на стакленичките гасови, како и методологијата за нивна пресметка и формата и содржината на обрасците и роковите во кои субјектите од став 5 од овој член ќе вршат доставување на податоците за емисиите на стакленички гасови во атмосферата по извори и понори до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, како и начинот на водење и управување со тие податоци, ги пропишува Владата на Република

Македонија на предлог на Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(9) Субјекти од став 5 од овој член кои поседуваат податоци за антропогените емисии на стакленички гасови во атмосферата, вклучувајќи и статистички податоци потребни за изработка на Инвентарот за стакленички гасови од член 188 од овој закон се должни истите, без надоместок, да ги направат достапни на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина согласно со ставот (8) од овој член.

(10) Субјектите определени согласно став 5 од овој член можат:

- во согласност со својата надлежност, да учествуваат во утврдување на специфичните емисионите фактори или други индикатори релевантни за определување на емисиите на стакленички гасови, и
- да даваат предлози за подобрување на постапката за инвентаризација на стакленичките гасови.

Член _____

Доставување податоци

(1) Заради континуирано и ефикасно одржување на системот за инвентаризација на стакленички гасови, субјектите определени согласно став 5 на член __ се должни да ги прибираат и доставуваат податоците за емисиите на стакленички гасови во атмосферата по извори и понори, до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(2) Прибирањето на податоците од став 1 од овој член се врши во форма, на начин, образец и во постапка утврдени со посебните закони.

(3) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина може да побара субјектите од ставот (1) на член _____ да доставуваат повремени и/или периодични, обработени и/или необработени податоци и информации за антропогените емисии на стакленички гасови кои ги вршат, а кои се релевантни за донесување на одлуки и спроведување на законските обврски поврзани со климатски промени.

(3) Податоците и информациите од ставот (1) на овој член, врз основа на барањето од органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина или посебниот закон, можат да се доставуваат во писмена, визуелна, аудио, електронска и/или во која било друга достапна форма.

(5) Правните и физичките лица од став 5 на членот _____ на овој закон, се должни на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина да му обезбедат непречен пристап и користење на податоците потребни за Националниот информативен систем за инвентаризација на стакленичките гасови, без надоместок.

**Прилог II. Нацрт одлука на Влада на Република Македонија за утврдување
Листа на субјекти кои поседуваат податоци за антропогени емисии на
стакленички гасови во атмосферата и податоците кои ги поседуваат –**

Врз основа на член _____ став 5 од Законот за животна средина, Владата на Република Македонија, на седницата одржана на _____, донесе

ОДЛУКА

за утврдување Листа на субјекти кои поседуваат податоци за антропогени емисии на стакленички гасови по извори и понори во атмосферата

Член 1

Со оваа одлука се утврдува листа на субјекти кои поседуваат податоци за антропогени емисии на стакленички гасови по извори и понори во атмосферата и податоците кои ги поседуваат.

Член 2

Субјекти и податоците за антропогени емисии на стакленички гасови во атмосферата по извори и понори кои ги поседуваат се дадени во Листата, која е составен дел од оваа одлука.

Листата е составена од податоци за субјектот и видот на податоци за емисијата на стакленички гасови по извори и понори.

Член 3

Оваа одлука стапува на сила наредниот ден од денот на нејзиното објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

**Претседател на Владата
на Република Македонија**

**Листа на субјекти кои поседуваат податоци за антропогени емисии на
стакленички гасови во атмосферата**

Министерство за животна средина и просторно планирање Правни лица кои вршат емисии на стакленички гасови од процеси во индустриски постројки	Податоци за состојбата со медиумите на животна средина (вода, воздух, почва, природа), податоци за управување со области на животна средина (управување со отпад, управување со урбана отпадна вода) податоци за емисии и процеси во индустриски постројки
Министерство за економија	Податоци за обем на гас (транзит); податоци за должина на мрежата за пренос на гас и тоа: природен гас – транзит природен гас – пренос во државата

	природен гас – внатрешна дистрибуција Нето калориски вредности на произведени и увезени енергенси, Детална спецификација за произведени и увезени енергенси
Министерство за внатрешни работи	број на резидентни возила број на регистрирани мототни возила на чиј погон работи на гориво и категоријата на моторот (Euro I, Euro II, Euro III, итн.).
Македонска Навигација, Управа за цивилно воздухопловство	Податоци за воздухопловство (број на летови, број на патници)
Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство	Податоци за земјоделство, шумарство и управување со земјиште Промени на употребата на земјиште Површина на обработливо земјиште; број на добиток, вклучувајќи и просечен принос на млеко по грло годишно земјоделско производство по култури области на значајните култури фертилизирани со синтетички азотни ѓубрива во хектари; Податоци за потребата на синтетички азотни ѓубрива во државата во тони /годишно Податоци за број и обем на шумски пожари податоци за промена на шумско земјиште; шуми, опожарени области
Управа за хидрометеоролошки работи	Климатолошки податоци Податоци од државната хидролошка мрежа
Завод за статистика	податоци за состојбата на енергетските производи, пресметани емисии на штетни супстанции, податоци за потреба на енергија и трансформација на енергија, емисии од не-индустриски постројки, индустриски согорување, од индустриски процеси, екстракција и дистрибуција на фосилни горива и геотермална енергија, употреба растворувачи , земјоделството, природата; податоци за обемот на производството на индустриски производи податоци за комуналниот отпад, вклучувајќи по глава на жител податоци за собраниот отпад, вклучувајќи отстранување, привремено складирање и рециклирање; податоци за бројот на депонии и општини опфатени со организирано собирање системи, вклучувајќи го и процентот на населението

	податоци за генерирани отпадни води од процес на ладење од комерцијални и економски активности; од третман и испуштање отпадни води; податоци за "F гасови" други општи статистички податоци потребни за подготовка на Инвентарот (пример големина на територија, површина, број на население, и сл.)
Агенција за енергетика на Република Македонија	единствен информациски систем за енергетска ефикасност
Центар за управување со кризи	Опожарени области , поплавени подрачја
Правни и физички лица по основ на решение донесено од Министерот за животна средина и просторно планирање по основ на член __ став 5 од Законот за животна средина	Податоци определени во решение донесено од Министерот за животна средина и просторно планирање по основ на член __ став 5 од Законот за животна средина

Прилог III. Нацрт одредби – Уредба за инвентаризација

Врз основа на член _____ од Законот за животна средина (Службен весник бр _____, Владата на Република Македонија, на седницата одржана на _____, донесе:

УРЕДБА

За формата, содржината, начинот на водење и одржување на системот за инвентаризација на стакленичките гасови, формата и содржината на образците и роковите за доставување на податоците за емисиите на стакленички гасови во атмосферата по извори и понори, и начинот на управување со податоците

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

член 1

Предмет

Со оваа Уредба се пропишува:

- Содржината на системот за инвентаризација
- Содржината, начинот и рокот за доставување на податоците потребни за изготвување и за следење на антропогените емисии на стакленички гасови во атмосферата по извори и понори, и
- начинот, организација и постапката управување со системот за инвентаризација на антропогени емисии на стакленичките гасови по извори и понори.

член 2

Цели

Системот за инвентаризација се воспоставува, организира и одржува како база на релевантини, сеопфатни точни и ажурирани податоци и информации со цел да се овозможи:

- редовно одржување и ажурирање на база на општи податоци за антропогените емисии на стакленички гасови во атмосферата по извори и понори од територија на Република Македонија;
- редовно одржување и ажурирање на база на климатолошките податоци за територијата на Република Македонија набљудувања и мерења потребни за пресметување на емисиите на стакленичките гасови во атмосферата по извори и понори;
- пресметка на емисиите на стакленички гасови по извори и понори од поединечни сектори и дејности на територија на Република Македонија
- подготовка на Инвентар на стакленички гасови согласно член 188 од Законот за животна средина

II. Формата, содржината, начинот на водење и одржување на системот за инвентаризација на стакленичките гасови, формата и содржината на обрасците и роковите за доставување на податоците за емисиите на стакленички гасови во атмосферата, и начинот на управување со податоците

Член 3

Содржина на системот за инвентаризација

1) Системот за инвентаризација содржи текстуален дел, табеларен дел и графикони за одделни прикази на емисиите на стакленички гасови во атмосферата, по извори и понори.

2) Системот содржи и инвентаризација на поединечни емисии по извори за сектори и подсектори определени во Прилог 1 кој е составен дел од овој Правилник.

Член 4

Управување со системот за инвентаризација

1) Со Системот за инвентаризација на стакленичките гасови управува Министерството за животна средина и просторно планирање- Сектор Македонски информативен центар за животна средина

2) Министерството за животна средина и просторно планирање врши координација на размената на податоци и информации потребни за:

- подготовка на стратешки документи од областа на климатските промени;
- обезбедување технички капацитет и експертиза за инвентаризација.

3) Инвентаризација на емисиите на стакленички гасови се врши врз основа на податоците кои до Министерството ги доставуваат субјектите утврдени со Одлуката за утврдување на листа на субјекти кои поседуваат податоци за антропогени емисии на стакленички гасови во атмосферата

4) Министерството за животна средина е должно :

- да ги ги следи документите за климатски промени и за евентуалните измени во постапките, упатствата и методологиите, и да ги информира субјектите за промена;
- да ги извести субјектите за промената на условите и обрасците, вклучувајќи и промена на предметот на доставување податоци, обемот и содржината за известување;
- годишно да припрема прелиминарен инвентар на емисиите на стакленички гасови во атмосферата;
- да изврши обука на одговорните лица од член 5 од оваа Уредба, за формата содржината, обемот и методологиите за подготовка и доставување на податоците за инвентаризација на емисиите на стакленички гасови во атмосферата.

Член 5

Лице одговорно за прибирање и доставување

1) Субјектите од член 3 став 3 од оваа Уредба се должни да определат овластено лице кое ќе биде одговорно за доставување на податоците.

2) Лицето од став 1 од овој член е должно да се грижи за:

- редовно и навремено прибирање на податоците,
- редовно и навремено доставување на точни обработени и валидизирани податоците за емисии на стакленичките гасови во форма во која бара Министерството за животна средина и просторно планирање,
- начинот на обработка, чување, класифицирање на податоците за емисиите на стакленичките гасови,
- контрола на квалитет на податоците за емисии на стакленички гасови.

Член 6

Рокови за доставување на податоците за инвентаризација

Податоците за инвентаризација на емисии на стакленички гасови за претходната година, субјектите ги доставуваат најмалку еднаш годишно најдоцна до 15 Јануари во тековната година.

Член 7

Формата и содржината на образецот за доставување податоци за емисиите на стакленички гасови во атмосферата

Податоците за инвентаризација, субјектите ги доставуваат во форма и образец која до субјектот ја доставува Министерството за животна средина и просторно планирање.

Член 8

Вид на податоци податоци за емисиите на стакленички гасови во атмосферата

Податоците за инвентаризација, субјектите, ги доставуваат со ознаката и содржина за секој подсектор за кои имаат надлежност и се назначени и во единица мерка определена во Листата од прилог 1 која е составен дел од оваа Уредба.

Член 9

Постапка и метод за инвентаризација

Министерството за животна средина врши инвентаризација на емисиите на стакленички гасови согласно следниот редослед:

1. годишно до 30 јуни, утврдува план на активности за инвентаризација;
2. упатува барања до субјектите согласно Одлуката за утврдување на листа на субјекти кои поседуваат податоци за емисии на стакленички гасови во атмосферата по сектори, за доставување податоци за емисиите кои се во нивна надлежност;
3. ги собира и обработува податоците кои се прибавени;
4. заедно со овластените лица на субјектите ја утврдува методологијата за пресметка на емисиите на стакленички гасови во атмосферата;
5. подготвува годишен нацрт инвентар на стакленички гасови
6. го доставува нацрт инвентарот на ревизија заради осигрување на квалитетот на податоците;

7. Подготвува национален Инвентар на стакленички гасови подготвен во согласност со препораките од ревизијата за обезбедување на квалитет;

8. Методологијата за пресметување на емисиите на стакленичките гасови во атмосферата од секој поединечен сектор се врши во согласност со

- Ревидираните 1996 IPCC патства за Национален GHG Инвентар
- Упатство за најдобрите практики и управување со несигурност во Инвентарот на GHG емисии (IPCC GPG, 2000);
- Водич за најдобрите практики за потреба на земјиште, промена на употребата на земјиште и шумарство од 2003;

член 10

Чување и одржување на податоците од системот за инвентаризацијата

- 1) Министерството за животна средина и просторно планирање ги чува и одржува податоците од системот за инвентаризација на стакленички гасови
- 2) Системот за инвентаризација ги содржи сите официјални и работни документи користени во процесот на подготовка на Националниот инвентар.
- 3) Документите се чуваат на начин на кој евозможен увид на методологиите применети за пресметка на емисиите на стакленички гасови во атмосферата
- 4) Документите се чуваат во пишана и електронска форма најмалку 10 години.

Член 11

Барањата и обрасците од членот 7 на оваа Уредба, Министерството за животна средина и просторно планирање ќе ги достави најдоцна -----од денот на влегување во сила на оваа Уредба.

Член 12

Оваа Уредба влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во “Службен Весник на Република Македонија”.

ПРИЛОГ 1. Податоците, единица мерка и субјекти задолжени за нивно доставување по сектори и подсектори

1. Сектор: Енергетика

ознака	Подсектор	Единица мерка	Субјект задолжен за доставување податоци	
1. 1.	Енергетска индустрија	Количина на употребено гориво во kt или m ³ . Нето калорична вредност во TJ/kt, или содржина на јаглерод во t C/TJ, Спецификација за употребени енергенси	Завод за статистика	
1. 2.	Производни индустрии и градба	Количина на употребено гориво во kt или m ³ . Нето калорична вредност во TJ/kt, или содржина на јаглерод во t C/TJ, Спецификација за употребени енергенси	Завод за статистика	
1. 3.	Транспорт	Домашно воздухопловство	Количина на употребено гориво во kt или m ³ . Број на превезени патници Прелети и број на полетувања и слетувања и прелети по тип на воздухоплов.	Завод за статистика Македонска навигација М-НАВ
1. 4.		Патишта	Количина на употребено гориво во kt или m ³ по тип на гориво и по намена Нето калорична вредност во TJ/kt, или содржина на јаглерод во t C/TJ Податоци од мерење на издувни емисии при регистрација на возило Регистрирани возила по ЕУРО стандард и тип на гориво	Завод за статистика Министерство за внатрешни работи

ознака	Подсектор	Единица мерка	Субјект задолжен за доставување податоци
1. 5.	Железница	Количина на употребено гориво во kt или m ³ по тип на локомотива Нето калорична вредност во Tj/kt, или содржина на јаглерод во t C/Tj Број на превезени километри по тип на локомотива	Завод за статистика
1. 6.	Други сектори	Стопански / институционални	Количина на употребено гориво во kt или m ³ . Нето калорична вредност во Tj/kt, или содржина на јаглерод во t C/Tj
1. 7.		Домување	Количина на употребено гориво во kt или m ³ . Нето калорична вредност во Tj/kt, или содржина на јаглерод во t C/Tj
1. 8.		земјоделство / шумарство / рибарство	Количина на употребено гориво во kt или m ³ . Нето калорична вредност во Tj/kt, или содржина на јаглерод во t C/Tj
1. 9.	Друго (специфицирано на друго место)	Количина на употребено гориво во kt или m ³ . Нето калорична вредност во Tj/kt, или содржина на јаглерод во t C/Tj	Завод за статистика

2. Индустија

Ознака	Подсектор	Единица мерка	Субјект задолжен за доставување податоци
2. 1.	Производство на цемент	Тежина (маса) на произведен цемент по вид, во тони Тежина (маса) на произведен клинкер, во тони Клинкер дел од цемент по вид, дел увоз за употреба на клинкер, во тони извоз на клинкер, тони фактор на калцинација	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 2.	Производство на вар	Тежина (маса) на произведена вар по вид, во тони специфични видови вар тежина или маса на консумиран карбонат, во тони дел на постигната калцинација за карбонат,	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 3.	Употреба на варовник и доломит	Вид на процес Количина на употребен варовник или доломит, тони	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 4.	Производство и употреба на натриум карбонат	Вид на процес Количина на употребен варовник или доломит, тони Количина на употребен варовник или доломит, во тони	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 5.	Асфалтна покривка	Тежина на произведен асфалт, тони Вид на процес сатурација и вид на дување	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 6.	Асфалтирање на патишта	Тежина на употребен асфалт , тони Покриена површина Вид на технологија	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 7.	Производство на керамика	Тежина (маса) на произведена керамика по вид, во тони Тежина (маса) на употребена глина , во тони Вид на процес	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање

Ознака	Подсектор	Единица мерка	Субјект задолжен за доставување податоци
2. 8.	Производство на стакло	Тежина (маса) на произведено стакло по вид, во тони Cullet ratio Видови на стакло	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 9.	Производство на амонијак	производство на амонијак, тони потребно гориво по единица производ, GJ/тон произведен амонијак фактор на содржина на јаглерод во горивото, kg C/GJ фактор на јаглеродна оксидација на горивото, фракција обновен CO ₂ за надолна употреба (производство на уреа), kg	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 10.	Производство на азотна киселина	Производство на азотна киселина, во тони	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 11.	Производство на адипинска киселина	Производство на адипинска киселина, во тони	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 12.	Производство на карбид	податоци активност за употреба нафтен кокс или производство на карбид, тони искористена суровина или тони произведен карбид	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 13.	Производство на железо и челик	вид на процес количина на произведено железо и челик количина на домашно производство на произведен кокс, во тони количина на употребен коксов јаглен за производство на кокс во Интегрирани постројки за производство на железо и челик во тони Квалитет на друг материјал за производство, од оние кои се наброени, како на пример природен гас, и мазут,	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање

Ознака	Подсектор	Единица мерка	Субјект задолжен за доставување податоци
		потребени за производство на кокс и синтер во интегрирани постројки за производство на железо и челик, во тони количина произведен кокс во интегрирани постројки за производство на железо и челик во тони количина на нус производ од печка за кокс, пренесен надвор од локацијата на во други постројки, во тони	
2. 14.	Производство на феролегури	Вид на процес тип на произведена феролегура, во тони маса на редуција по агент, во тони содржина на јаглерод во излезната пареа l, тони , C/тони карактеристики на редуцискиот агент	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 15.	Производство на алуминиум	Вид на процес тип на произведен алуминиум, во тони маса на агент за редуцирање, во тони Содржина на јаглерод во излезната пареа l, тони C/тони карактеристики на агентот за редуција	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 16.	Производство на магнезиум	Вид на процес тип на произведен магнезиум, во тони маса на агент за редуција, во тони Содржина на јаглерод во излезната пареа l, тони C/тони карактеристики на агентот за редуција	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 17.	Пулпа и хартија	Вид на процес тип на произведен магнезиум, во тони количина на употребена пулпа, во тони	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање

Ознака	Подсектор	Единица мерка	Субјект задолжен за доставување податоци
2. 18.	Храна и пијалоци	Произведени пијалоци, hl произведена храна , тони	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 19.	Емисии од нус-производи	Количина на нус- производи, тони	Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 20.	Дифузни (фугитивни) емисии	Количина на дифузни емисии (Gg)	Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 21.	Опрема за ладење и климатизација	Број на ладилници и климатизатори вид на фреон резервар(m3)	Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 22.	Пена	Вкупно HFC употребени во производство на нова пена во годината t, тони HFC емисии спречени преку обновување или ништување на пена и нивна агенти за двање во годината t, во тони	Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 23.	Противпожарни апарати	Продажба на специфични апарати годишно	Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 24.	Аеросоли	Количина на HFC и PFC содржани при производство на производи на аеросоли продадени во годината , тони Количина на of HFC и PFC содржани во продадените аеросолни производи во годината t-1, тони	Министерство за животна средина и просторно планирање
2. 25.	Растворувачи	Вид на растворувач; количина на продадени растворувачи во годината, тони количина на продадени растворувачи во претходната година, тони количина на уништени растворувачи во годината, тони t-1, тони	Завод за статистика Министерство за животна средина и просторно планирање

3. Сектор: Отпад

ознака	ВИД НА ПОДАТОЦИ	мерна единица	Субјект задолжен за доставување податоци
3. 1.	Композиција на отпадната фракција: хартија, текстил дрво, храна, градина по единица на локална самоуправа, Количина на одложен комунален и индустриски отпад во депонии.	T отпад / годишно и во % за фракции)	Министерство за животна средина и просторно планирање
3. 2.	Комунален отпад обем и отстранување и одлагање на цврст отпад	t отпад /годишни	Министерство за животна средина и просторно планирање
3. 3.	Емисии од канализациски систем, податоци за биолошка потрошувачка на кислород (BOD5).	m ³ урбана отпадна вода/годишно, kg BOD5/годишно	Министерство за животна средина и просторно планирање,
3. 4.	Индустриско производство и испуштени индустриски отпадни води, вредности на хемиска потрошувачка на кислород (COD), податоци за произведен и третиран мил/тиња од отпадни индустриски води	t Индустриско производство /годишно, м ³ индустриска вода/годишно; kg COD/m ³ , kg мил/годишно	Министерство за животна средина и просторно планирање, Завод за статистика,
3. 5.	Индириктни емисии од канализациски систем	Содржина на протеини: kg /лица/годишно; фракциски и емисионен фактор kg N ₂ O/m ³	Министерство за животна средина и просторно планирање,
3. 6.	Индириктни емисии од пречистителни станици за третман на урбани тпадни води по статистички региони	m ³ /третирана вода/годишно	Министерство за животна средина и просторно планирање, завод за статистика, единици на локална самоуправа
3. 7.	Индириктни емисии од од третман памедицински и опасен отпад	kt медицински и опасен отпад/год	Министерство за животна средина и просторно планирање,

4. Сектор Шумарство

ознака	ВИД НА ПОДАТОЦИ	мерна единица	Субјект задолжен за доставување податоци
4. 1.	Сеча на дрва од различни видови на шуми(иглолисни, листопадни и мешовити) за комерцијални потреби	м ³ /год.	Инспекторат за шумарство и ловство- Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство
4. 2.	Опожарено и конвертирано земјиште (шуми во земјишта, пасишта, населби, водни живеалишта и обратно	ha/ годишно	Инспекторат за шумарство и ловство- Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство Центар за управување со кризи
4. 3.	Управување со напуштени земјишта (>20 години), надземен раст на биомаса	ha/20 години; тони дрвена маса / ha	Инспекторат за шумарство и ловство- Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство
4. 4.	Годишен пораст на различни видови шуми (иглолисни, листопадни и мешовити)	тони дрвена маса/ годишно /ha	Инспекторат за шумарство и ловство -Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство, Шумарски Факултет
4. 5.	Исечена дрвна маса за комерцијални потреби	производство, извоз, увоз на дрвна (м ³ /год),	Инспекторат за шумарство и ловство- Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство
4. 6.	Густина на дрвја во различни видови на шуми	единици/m ²	Инспекторат за шумарство и ловство Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство
4. 7.	поплавени површини по видови (земјоделско земјиште, шуми и населени места)	ha поплавена површина / годишно	Центар за управување со кризи Инспекторат за шумарство и ловство - Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство,

5. Земјоделство

ознака	ВИД НА ПОДАТОЦИ	мерна единица	Субјект задолжен за доставување податоци
5. 1.	Ѓубрива кои се употребуваат за специфични видови земјоделско земјиште: овоштарници- плантажи, пасишта и ливади, органско	t/ha	Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство

ознака	ВИД НА ПОДАТОЦИ	мерна единица	Субјект задолжен за доставување податоци
	производство ,		
5. 2.	Количина на производство на важни култури по статистички региони и остатоци на култури по статистички региони	kg/годишно	Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство Завод за статистика
5. 3.	Содржина на суви материи од согорување на остатоци од култури	Содржина на сува материја фракции	Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство
5. 4.	Податоци за азотно фиксирачки култури	kg/ha	Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство
5. 5.	Примена на варовник и доломит за земјоделски површини	t/ha	Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство
5. 6.	Податоци за количина на создадено органско ѓубриво по процес на таложење и пречистување (анаеробни лагуни;течни системи; складирање на сува материја и суви површини; останати системи) за секоја категорија на добиток: крави, говеда, бафала, свињи, овци, кози, коњи, живина	кг создадено органско ѓубриво/ годишно и % на таложење и тип на пречистување/ по категорија	Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство
5. 7.	Број на добиток - крави, говеда, бафала, свињи, овци, кози, коњи, живина	Број/годишно	Завод за статистика Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство
5. 8.	Податоци за други животни (пр. зајаци а за добиток, подкатегории за разните видови добиток	Број/годишно	Завод за статистика Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство

ознака	ВИД НА ПОДАТОЦИ	мерна единица	Субјект задолжен за доставување податоци
5. 9.	Површини под органско производство – ливади и пасишта и обработливо земјоделско земјиште	ha/годишно	Завод за статистика Министерство за земјоделство шумарство и водостопанство